एतत्क्षराक्षरनिदर्शनंजडाजडवस्तुतत्त्वप्रतिपादनपरंशास्त्रंपरस्परेणस्वमतंसम्यक्परमतमसम्यगित्युक्तं इतिवादिनांविभ्रममुक्त्वास्वसंमतंतत्त्वमाह एकत्वमिति एकत्वेहिविनाशहेतोर्द्वितीयस्याभावादक्षरत्वम
विनाशित्वंयुक्तं नानात्वंतुक्षरमेव तथाचप्रयोगः प्रधानाद्यनित्यंव्याद्वत्तत्वात्घटादिवदिति ॥ ३६ ॥ एतच्चानुभववेद्यमित्याह पंचविंशतीति यदायंचिदाभाससहितेषुपंचविंशतितत्त्वेषुरज्जूरगकल्पेषुनिष्ठांस
म्यगवेक्षणंकर्तुंप्रवर्ततेतदातेषांबाधेनषड्विंशमात्मानंसाक्षात्करोति तदैवचैकत्वमेवशास्त्रंनानात्वमशास्त्रमितिनिश्चिनोतीत्यर्थः तथाचात्मदर्शनफलंभिद्यंतेसर्वसंशयाइतिश्रूयते ॥ ३७ ॥ ननुपरेस्वशास्त्रमर्या
दयायोगेनआत्मानंजानंतोपिकुतएवंननिश्चिन्वंतीत्याशंक्याह तत्त्वेति तत्त्वंजन्यंनिस्तत्त्वंतदन्यदजन्यं तनुविस्तारेस्मात्कृत्यार्थेतवैकेन्केन्यत्वनइतिछांदसस्त्वन् निदर्शनंअनुभवः येपिकर्तारमात्मानमाहुस्ते
पिसमाधौबुध्याद्यभावेआत्मनिकर्तृत्वंनपश्यंतीतितत्रकर्तृत्वादिकंबुध्यादियोगश्चदृश्यमानोपिकादाचित्कत्वाद्रज्जूरगवदसन्नेव नहिधर्मान्निकृष्टोधर्मीक्वचित्केनचिदुपलब्धोस्ति नहिदाहप्रकाशाभ्यांवियु
क्तोपिवन्हिर्गोचरीभवति तस्मात्तेऽनुभवविरुद्धंवदंतीतिभ्रांताएवेतिभावः तत्त्वनिस्तत्त्वशब्दौव्याचष्टे पंचविंशतीति ॥ ३८ ॥ पंचविंशस्यपंचविंशात्परंनिदर्शनंअनुभूयमानान्निष्कृष्टंअनुभवंनिस्तत्त्वमाहुः

परस्परेणैतदुक्तंक्षराक्षरनिदर्शनं॥ एकत्वमक्षरंप्राहुर्नानात्वंक्षरमुच्यते॥ ३६॥ पंचविंशतिनिष्ठोयंयदासम्यक्प्रवर्तते॥ एकत्वंदर्शनंचास्यनानात्वंचाप्यद
र्शनं॥ ३७॥ तत्त्वनिस्तत्त्वयोरेतत्पृथगेवनिदर्शनं॥ पंचविंशतिसर्गंतुतत्त्वमाहुर्मनीषिणः ॥ ३८॥ निस्तत्त्वंपंचविंशस्यपरमाहुर्निदर्शनं॥ सर्गस्यवर्गमाचा
रंतत्त्वंतत्त्वात्सनातनं॥ ३९॥ इतिश्रीमहाभारतेशांति०मोक्ष०वसिष्ठकरालजनकसंवादेपंचाधिकत्रिशततमोऽध्यायः॥ ३०५॥ ॥ ७॥ ॥ ७॥
जनकउवाच नानात्वैकत्वमित्युक्तंत्वयैतदृषिसत्तम॥ पश्याम्येतद्विसंदिग्धमेतयोर्वैनिदर्शनं ॥ १ ॥

तमेवविशिनष्टि सर्गस्यपंचविंशत्यात्मकस्य वर्गस्येतिपाठेप्ययमेवार्थः वर्गप्रतिवर्गमित्यध्याहृत्ययोज्यं वर्ग्यमितिपाठेवर्गंवर्गमर्हतीतिवर्ग्यंआचारं आसमंताच्चारउपलब्धिःदृश्यस्यप्रतिविषयनियतायाउप
लब्धिःसषड्विंशइत्यर्थः तत्रवर्गाःपंचयथापंचज्ञानेंद्रियाणिपंचकर्मेंद्रियाणिपंचभूतानि पंचशब्दाद्याविषयाः मनोबुध्यहंकारप्रकृतिचिदाभासाइतिपंचप्रत्यंचः तत्त्वंतस्यभावस्तत्त्वंयथार्थंसत्यमितियाव
त् सत्यादपिसत्यमित्यर्थः तथाचश्रुतिःप्राणावैसत्यंतेषामेषसत्यंसत्यस्यसत्यमनुयत्रयुज्यतइत्यादिप्राणशब्दितस्यकृत्स्नप्रपंचस्यव्यवहारतःसत्यस्यपारमार्थिकंसत्यंब्रह्मप्रतिभासतःसत्यस्यरजतस्यशुक्तिरिवे
तिप्रतिपादयति यतस्तत्त्वादपितत्त्वंअतएवसनातनंसर्वदैकरूपंनतुकदाचित्सत्यंकदाचिदसत्यमित्यर्थः ॥३९॥ इतिशांति०मोक्ष०नै०भा०पंचाधिकत्रिशततमोऽध्यायः ॥३०५॥ ॥७॥ यदुक्तमेकत्व
मक्षरंनानात्वंक्षरमितितत्रैकत्वेबंधमोक्षव्यवस्थानुपपत्तिः नानात्वेत्वात्मनाशप्रसंगइति एतयोःपक्षयोर्निदर्शनंतत्त्वावधारणंसंदिग्धं ॥१॥

* नकारलोपोपिछांदसइतिबोध्यं